

ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพในเด็กปฐมวัย

Multicultural Classroom with Peaceful Coexistence in Young Children

ปารมี สิงห์เดชโชชัย

Paramee Sinchadechochai

ครูผู้ช่วยโรงเรียนบ้านดำเนินสะดวก (กิมลิ้มณีฉาย)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

การศึกษาในยุคประชาคมอาเซียน ห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นห้องเรียนแบบพหุวัฒนธรรม ผู้เรียนมีความแตกต่างอย่างหลากหลายด้าน ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจึงควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสันติภาพ เมื่อเกิดปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์โดยไม่ใช้วิธีรุนแรงและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขแม้มีความแตกต่าง ครูต้องสอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ชื่นชมในความหลากหลายมีความรู้สึกถึงความยุติธรรม และตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยการส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ บทความนี้ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่เน้นการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยปัญหา เพื่อให้เด็กเกิดทักษะในการคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาสู่สันติภาพในเด็กปฐมวัยได้

คำสำคัญ: ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม สันติภาพ เด็กปฐมวัย

Abstracts

Education in the ASEAN Community, most of the classrooms are multicultural. The students are different in many ways. In teaching management, the teacher should focus on the student's peacefulness. When problems arise, they can be resolved creatively without violence and students live together peacefully. The teacher teaches students to value themselves, others, Self-Value and Self-Respect, Appreciation of Diversity, Sense of Fairness / Justice and Awareness of Interconnectedness. Under the promotion of creative thinking skills and critical thinking are promoted. This article presents a

problem-based learning model. The emphasis is on stimulating problem-solving learning so that children develop creative thinking and problem solving creatively skills. This is an important skills that will lead to peace in early childhood.

Keywords: Multicultural Classroom, Peace, Early Childhood

บทนำ

ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นยุคประชาคมอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) บริบทของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปทั้งบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นสาเหตุสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ผู้คนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศใกล้เคียงได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น ทั้งการค้าขาย ทำธุรกิจ รวมไปถึงกลุ่มคนที่เข้ามาค้าแรงงานในประเทศไทยในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้นซึ่งทำให้สังคมมีผู้คนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันและในการที่กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมอาจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง การดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ที่ต่อยกว่าทำให้เกิดปัญหาซึ่งหากลุกลามรุนแรงอาจนำมาสู่ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ได้

บุคคลจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและประเทศใกล้เคียงที่เข้ามาทำการค้าขายทำธุรกิจ และค้าแรงงานในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมาอยู่เป็นเวลานานและมีการให้กำเนิดเด็ก เมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียน เด็กทุกคนควรได้รับโอกาสทางการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2550) ไม่มีทางเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น

ธรรมเพราะเหตุแห่งความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกัน การจัดการศึกษาต้องให้โอกาสเด็กที่อยู่ในประเทศไทย ทุกคนเข้ามารับการศึกษา เป็นสิ่งที่ครูจะต้องเข้ามา มีบทบาทในการปลูกฝัง การอยู่ร่วมกัน และวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและปัญหาที่พบ หรืออาจเกิดในภายภาคหน้า ทำหน้าที่ศึกษาวิธีการสอนและจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่อยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยที่สมองเจริญเติบโต และเป็นวัยที่เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้อย่างรวดเร็ว เหมาะกับการปลูกฝังสิ่งที่ดี ผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ชื่นชมในความหลากหลาย มีความรู้สึกถึงความยุติธรรม และตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ซึ่งจะนำมาสู่ความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ อันจะก่อให้เกิดการมีสันติภาพ และทำให้ทุกคนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีความขัดแย้ง ไม่รังเกียจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึงพาอาศัยกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ทำให้สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural) เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง

ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม (Multicultural classroom)

หากกล่าวถึงห้องเรียนพหุวัฒนธรรม แน่นนอนว่า จะต้องคิดถึงถึงภาพห้องเรียนที่มีแต่ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันแต่นั้นเป็นเพียงโดยภาพรวมเท่านั้น ในความเป็นจริงภายในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมจะมีบรรยากาศในชั้นเรียน บทบาทของครูผู้สอนในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเป็นอย่างไร จะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเป็นห้องเรียนที่มีผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลต่อความกังวลของเด็ก อาจมีผลต่อจิตใจ อารมณ์ และการแสดงออกของเด็ก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนและจัดห้องเรียนพหุวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงหลักการลดความกังวลของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กสามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ได้ เพื่อให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพดังนี้

1. **ห้องเรียนต้องจัดบรรยากาศให้เต็มไปด้วยความเสมอภาคทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน** สอดคล้องกับ The Act promotes the development of children and youth (2007) กล่าวถึง เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม โดยการใช้อย่างที่ควรคำนึงถึงความหลากหลาย ป้ายต่าง ๆ มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย ของทุกอย่างในห้องเรียน ทั้งของเล่น ของใช้จะต้องตอบสนองต่อความหลากหลาย สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความเหมาะสมกับบริบทพหุวัฒนธรรม เช่น มีห้องพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของตน และเรียนรู้ในความแตกต่างอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และยอมรับความแตกต่าง

2. **มีการส่งเสริมความยุติธรรม** ในชั้นเรียนจะต้องเต็มไปด้วยความยุติธรรมมีการใช้เหตุผล และเป็นสังคมแห่งประชาธิปไตย ทุกสิ่งในห้องทั้งกฎกติกาของห้องเรียนควรมาจากการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสอนที่ยึดหลักความยุติธรรมโดยครูส่งเสริมให้นักเรียนจากกลุ่มต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง ทั้งในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อพัฒนาการผู้เรียนและมีความสอดคล้องกับบริบทของห้องเรียนพหุวัฒนธรรม

3. **การปรับทัศนคติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม** สิ่งสำคัญที่สุดคือ ทัศนคติของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียน ส่งเสริมให้ทุกคนคิดร่วมกันว่าไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ความเชื่อเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและเพิ่มความมั่นใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียนอีกด้วยทำให้เกิดการยอมรับนับถือตนเองและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น นอกจากนี้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างและสิ่งที่อยู่นอกตำราสาระห้อง ประสพการณ์และประวัติศาสตร์ สื่อการสอนควรเกี่ยวข้องกับปัญหาและมุมมองของทุกกลุ่มชนชาติ และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้แสดงศักยภาพตามความถนัดของตนอย่างเต็มที่ มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความแตกต่างซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

ดังนั้นในห้องเรียนที่เป็นห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ไม่ได้เป็นเพียงแค่การที่ผู้เรียนมาเรียนอยู่ในห้องที่ รวมสื่อ สิ่งของ หรือการจัดสถานที่ให้มีความหลากหลายเพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนและครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักบทบาทของตนเองเพื่อสร้างบรรยากาศของห้องเรียนพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง โดยการใช้หลักการลดความกังวล และทำให้เกิดความเสมอภาคทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน ส่งเสริมความยุติธรรม มีความเป็นประชาธิปไตย และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับนับถือตนเองและผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดสันติภาพตามมา

สันติภาพของเด็กปฐมวัย (Peace in Early Childhood)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการวางรากฐานสำหรับอนาคต เป็นวัยเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่รอบตัว ทั้งภาษา บุคคล และเรียนรู้ความแตกต่างของตนเองและบุคคลอื่น นับเป็นก้าวแรกที่เด็กได้มีสังคมใหม่ในห้องเรียนปฐมวัย ซึ่งบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความหลากหลาย ดังนั้นห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ก็จะเป็นห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกัน หรือห้องเรียนพหุวัฒนธรรมนั่นเอง ความแตกต่างเหล่านี้อาจนำมาสู่ความขัดแย้ง ซึ่งการที่เด็กปฐมวัยต้องปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นก็เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ

สันติภาพของเด็กปฐมวัย (Peace in Early Childhood) หมายถึงภาวะที่เด็กปฐมวัยปราศจากความ

ขัดแย้ง มีความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและไม่แบ่งแยกในความแตกต่างสันติภาพ (Peace) แต่เดิมมาจากภาษาละตินว่า Pax หมายถึงอิสระภาพจากความสับสนทางระบบการปกครอง Munsetthavith (2014) และมีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของสันติภาพไว้ตั้งนี้ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO. (2001) องค์ประกอบ ที่เป็นแหล่งที่มาของทางสู่สันติภาพมี 3 แหล่ง คือ

1. สันติภาพภายในตนเอง (Inner Peace)

หมายถึง ความสงบ ความไม่ขัดแย้งในตนเอง การรู้จักตนเองอย่างดี มีความเป็นอิสระภายในจิตใจ มีความรู้สึกเป็นอิริภาพ

2. สังคมสันติภาพ (Social Peace)

หมายถึง การรักษาความสัมพันธ์แบบสมานฉันท์กับบุคคลอื่น มีความสามัคคีปรองดอง สามารถแก้ไขปัญหาร่วมมือร่วมใจ ฟังพาดูใจกัน สร้างสรรค์ชุมชนร่วมกันและเคารพในสิทธิมนุษยชน

3. สันติภาพกับธรรมชาติ (Peace with nature)

หมายถึง การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับสภาพแวดล้อมและแผ่นดินที่กำลังกำเนิด

ซึ่งองค์ประกอบแหล่งที่มาของสันติภาพทั้ง สันติภาพภายในตนเอง สังคมสันติภาพ และสันติภาพกับธรรมชาติ ทั้งหมดจะส่งผลต่อสันติภาพโดยรวม ดังภาพ

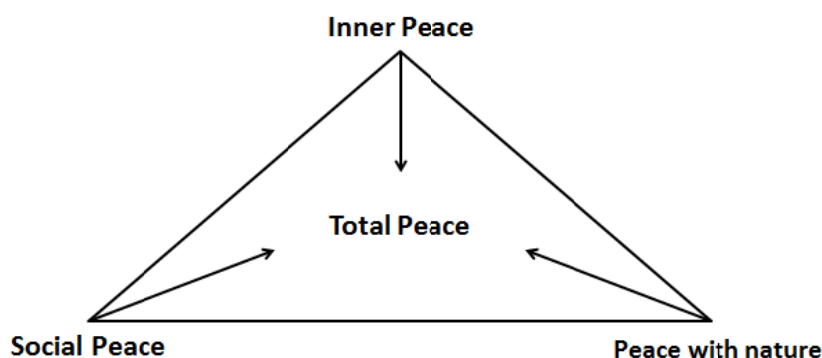

Fig.1 Sources of Peace

ภาพที่ 1 องค์ประกอบแหล่งที่มาของสันติภาพ

ที่มา: UNESCO (2001)

และนอกจากนี้ Alfonso (2014) ได้กล่าวถึง หลักแห่งสันติภาพของเด็กปฐมวัย ว่าประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 หลักดังนี้

1. การเห็นคุณค่าและการเคารพตนเอง (Self-Value and Self-Respect) เป็นการที่เด็กรักและเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจในความต้องการของตนเอง มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตนเอง ว่าความรู้สึกของความไว้วางใจเป็นขั้นตอนแรกและขั้นพื้นฐานที่สุดของเด็ก โดยครูต้องรักษาความไว้วางใจกับเด็กทำให้เด็กรู้สึกเป็นที่รักและชื่นชมของครู เปิดโอกาสให้เด็กเข้าใจความต้องการของตนเอง ให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าตนเองและครูชื่นชมความพยายามของเด็ก เด็กเล็กสร้างความสัมพันธ์กับตัวเองก่อนเพื่อให้เกิดพื้นฐานในการสร้างสังคมอื่นต่อไป การที่เด็กได้รู้จักรักและเคารพตนเองจะส่งผลให้เด็กยอมรับฟังความคิดเห็น รักและเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่นด้วย

2. การชื่นชมความหลากหลาย (Appreciation of Diversity) เป็นการที่เด็กมีความเข้าใจที่ดีต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตนเอง เคารพและเข้าใจในความแตกต่างทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรมซึ่งนอกจากนี้ยังมีความแตกต่างแรกที่เด็กปฐมวัยพบคือเรื่องเพศ การจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานกลุ่ม ให้เด็กมีโอกาสสัมผัสและชื่นชมในความแตกต่างเหล่านี้ควรจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ทั้งสถานที่ การพบปะผู้คน และสื่อการสอน ทุกอย่างต้องจัดให้มีความหลากหลายครอบคลุมทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม

3. ความรู้สึกของความเป็นธรรม ความยุติธรรม (Sense of Fairness / Justice) เป็นการเริ่มเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับความเป็นธรรมและความยุติธรรม ซึ่งในขั้นตอนนี้เด็กต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการทำสิ่งต่างๆ ต้องการการยอมรับ การจัดการสอนควรสอนประชาธิปไตยให้เกิดความรู้สึกสมดุล อยู่ในทางสายกลาง ให้เด็กมี

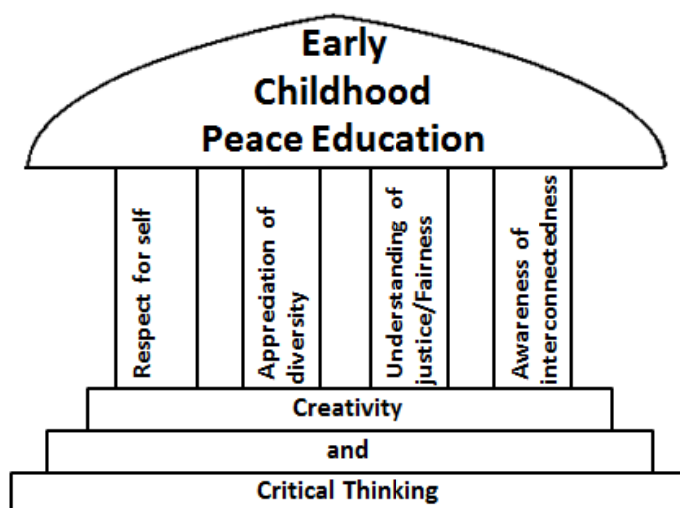
ความรู้สึกได้รับความเป็นธรรม อาจใช้วรรณกรรม หรือการจัดอภิปรายเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น กระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกยุติธรรม

4. การตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Awareness of Interconnectedness) เป็นการตระหนักถึงการเชื่อมโยงที่มีอยู่ระหว่างทุกคนในห้อง การได้รับโอกาสที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาอย่างยุติธรรม เด็กจะเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวเองกับผู้อื่น ทุกคนมีความสำคัญอย่างเชื่อมโยงกันอยู่ และตระหนักถึงการเชื่อมโยงประสบการณ์กับธรรมชาติ เชื่อมโยงปัญหาต่าง ๆ เป็นการได้รับโอกาสที่จะเห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่ง ส่งเสริมให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ภายใต้สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนเสรีภาพ

การเรียนรู้สันติภาพของเด็กปฐมวัยทั้งในด้านการเห็นคุณค่าและการเคารพตนเอง การชื่นชมความหลากหลายความรู้สึกของความเป็นธรรม ความยุติธรรม และการตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์นั้น จะไปได้อย่างราบรื่นจำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นความสามารถของเด็กเพื่อสันติภาพ เด็กควรได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการจินตนาการ สถานการณ์ใหม่ที่แตกต่างกัน ครูอาจใช้การเรียนปนเล่นผ่านกิจกรรมศิลปะ การแต่งเรื่อง การเล่าเรื่อง หรือกิจกรรมที่ครูสมมติปัญหาให้เด็กแก้ไขอย่างอิสระ

คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และมีกระบวนการคิดหาทางแก้ไข การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กตีความหรือตั้งคำถามสะท้อนให้เห็นมุมมอง มีความสามารถในการตีความและตัดสินใจ มีการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนได้

ภาพที่ 2 กรอบความคิดหลักสูตรสันติภาพศึกษา

ที่มา: Alfonso (2014)

ดังนั้นการศึกษาปฐมวัยที่เน้นสันติภาพ เป็นการจัดการศึกษาที่สอนให้เด็กปฐมวัยตระหนักรู้ถึงการเห็นคุณค่า และการเคารพตนเองรวมถึงเคารพผู้อื่นด้วยการชื่นชมความหลากหลายและความแตกต่างความรู้สึกของความเป็นธรรม ความยุติธรรม และการตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน และเมื่อเกิดปัญหาเด็กจะเรียนรู้ที่จะนำความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่ใช้วิธีรุนแรง

ซึ่งนับว่าในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน และการศึกษาไทยที่มีห้องเรียนหลาย ๆ แห่งเป็นห้องเรียนพหุวัฒนธรรม สันติภาพของเด็กปฐมวัยควรค่าแก่การส่งเสริมและปลูกฝัง เพื่อให้เกิดความสงบสุขของสังคมและป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงในอนาคต ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพของเด็กปฐมวัยมีทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศซึ่งมีความน่าสนใจทั้งสิ้น ในที่นี้จะกล่าวถึงวิธีการการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติภาพของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมอย่างมีสันติภาพของเด็กปฐมวัย

เนื่องจากห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเป็นห้องเรียนมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันซึ่งความแตกต่างเหล่านี้อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ดังนั้นในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมจึงควรเน้นการสอน

สันติภาพให้กับเด็ก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยเพราะเป็นวัยที่ควรปูรากฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม การส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างต้องเน้นการคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้เด็กสามารถคิดแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์อันจะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ

ในประเทศไทยมีผู้ที่นำการจัดการกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพของเด็กปฐมวัยมาใช้ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ Munsetthavith (2014) ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นคือรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบ SUNTYSUK การสอนรูปแบบนี้ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม คือ

ขั้นที่ 1 ร่วมแสดงความคิดเห็น (Share ideas together) เป็นขั้นตอนของการเลือกหัวข้อเรื่องโดย ให้เด็กได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ร่วมยืนยันจุดมุ่งหมาย (Assure agreement together) เป็นขั้นที่รวบรวมหัวข้อที่ทุกคนเสนอมา แล้วนำมาเป็นทางเลือก หากมีมากกว่า 1 ครูให้เด็กลงมติให้การเลือกหัวข้อ

ขั้นที่ 3 ร่วมสร้างเครือข่ายประสบการณ์ใหม่ (New experiences network organize together) เป็นขั้นที่ครูและเด็กกำหนดจุดประสงค์ร่วมกัน แล้ววางแผน พร้อมทั้งจัดทำแผนภูมิเพื่อสรุปภาพรวมของเครือข่ายการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 ร่วมลงมือปฏิบัติ (Take action together) เป็นการดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 5 ร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหา (Identify problems for solving together) ขั้นนี้ไม่จำเป็นต้องรอสามารถนำมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนเป็นขั้นที่เด็กต้องแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และทำให้เกิดสันติ

ขั้นที่ 6 ร่วมแลกเปลี่ยนความเข้าใจทางวัฒนธรรม (Share cultural understanding together) เป็นขั้นที่เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม เรียนรู้ความแตกต่าง โดยการทำงานร่วมกัน ทุกคนเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ค่านิยม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และส่งเสริมให้เด็กยอมรับความแตกต่าง ไม่แบ่งแยก

ขั้นที่ 7 ร่วมสร้างความกลมเกลียวในความหลากหลาย (Unite together in diversity) เป็นขั้นที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองหรือคนในชุมชนเพื่อขยายสังคมไปสู่สังคมรอบข้าง หากพบปัญหาครูส่งเสริมให้แก้ปัญหาโดยใช้สันติวิธี

ขั้นที่ 8 ขยายความรู้ด้วยการจัดการ (Knowledge management broadcast together) เป็นขั้นที่เด็กนำเสนอผลงาน ผ่านการจัดการในรูปแบบต่าง ๆ และร่วมประเมินสิ่งที่เรียนรู้ สำนวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง ยอมรับฟังความคิดเห็น และข้อควรปรับปรุงอย่างสันติ

จากขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบ SUNTYSUK จะเห็นได้ว่ากระบวนการแต่ละขั้นตอนจะเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเน้นให้เด็กแก้ไขปัญหาที่พบได้อย่างสันติและสร้างสรรค์ มีการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อขยายสังคมรอบตัวเด็ก ที่สำคัญคือการจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความแตกต่าง และเด็กจะสามารถเข้าใจและยอมรับในความแตกต่าง ส่งผลให้เกิดสันติภาพในเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพในเด็กปฐมวัย ควรเน้นที่การทำงานเป็นกลุ่ม เนื่องจากเด็กจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความแตกต่าง ยอมรับในความแตกต่างได้ และสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องสอนให้เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อเกิดปัญหาเด็กต้องสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสันติและสร้างสรรค์ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน Problem-based Learning เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ช่วย

ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อันจะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพได้

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ได้รับการพัฒนาขึ้นในโรงเรียนแพทย์และถูกนำมาใช้ในโรงเรียนต่างๆ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการกำกับตนเอง Silver. (2004) มีเป้าหมายการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา Office of the Education Council (2007) กล่าวถึงการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) มีทั้งหมด 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหาและเชื่อมโยงปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูกำหนดหรือจำลองสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้นมา ซึ่งเป็นการกระตุ้นเด็กและนำไปสู่ขั้นถัดไป

ขั้นที่ 2 กำหนดแนวทาง เด็กคิดวิเคราะห์วางแผนการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ร่วมกันเป็นกลุ่ม ครูจัดให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า เด็กเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการศึกษา ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายและดำเนินการศึกษา

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เด็กนำความรู้ที่ร่วมกันศึกษาค้นคว้ามาจัดระบบ หรือให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น แผนผัง แผนภาพ เล่าเรื่องราว นิทาน เป็นต้น แล้วแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ เด็กแต่ละกลุ่มประเมินผลงานของตนเอง และดูความเหมาะสม

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน เด็กนำข้อมูลที่ได้นำมาจัดระบบองค์ความรู้ และนำเสนอครูประเมินผลการเรียนรู้และทักษะกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทุกขั้นตอน

ในที่นี้ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ “วันแม่แห่งชาติ” โดยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) มาใช้ในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมที่จะช่วยส่งเสริมสันติภาพในเด็กปฐมวัย โดยเป็นเรื่องราว หรือกับสถานการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหาและเชื่อมโยงปัญหา ครูเล่าเรื่องงานกิจกรรมวันแม่แห่งชาติพร้อมกับ มีภาพของกิจกรรมการแสดงของเด็ก ๆ ในปีที่ผ่านมาประกอบให้เด็กดู ครูเริ่มเชื่อมโยงสู่ปัญหาโดยบอกเด็กว่า “ในปีนี้โรงเรียนของเราจะจัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติโดยจะเชิญผู้ปกครองของเด็กๆ มาร่วมกิจกรรม และทุกชั้นเรียนจะจัดการแสดง เด็กอนุบาลก็ต้องทำการแสดงในวันแม่แห่งชาติ ซึ่งทุกคนในห้องจะต้องมีส่วนร่วม ปัญหาตอนนี้คือเด็กคิดว่าควรทำการแสดงอะไรในงานกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ” จากนั้นนำไปสู่ขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 กำหนดแนวทาง เด็กคิดวิเคราะห์ปัญหา โดยครูเริ่มสนทนาจากประเด็นปัญหาเพื่อวิเคราะห์สิ่งที่เด็กสงสัย โดยเปิดโอกาสให้เด็กถามสิ่งที่สงสัยเกี่ยวกับการทำการแสดง เช่น จะทำการแสดงอะไร ใส่ชุดอะไร ใช้เพลงอะไร ไม่ใช่เพลงได้หรือไม่ เป็นต้น ครูบันทึกทุกคำถามลงกระดาษ

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า เด็กเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการศึกษา ขั้นนี้สำหรับห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ควรจัดให้เด็กนั่งเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มควรมีบุคคลที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงที่เด็กเคยรับชมจากภูมิลำเนาของตนเอง และเลือกการแสดงที่ทุกคนในกลุ่มลงความเห็นที่ดีและเหมาะสมที่สุด จากนั้นครูเปิดโอกาสให้เด็กทุกกลุ่มเสนอการแสดงที่กลุ่มเลือกไว้สั้นๆ โดยครูคอยให้คำชื่นชมและบอกข้อดีของการแสดงที่เด็กแต่ละกลุ่มเสนอ เพื่อให้เด็กทุกคนได้เข้าใจความแตกต่างเห็นคุณค่าและชื่นชมในความหลากหลายของการแสดงแม้จะแตกต่างจากความคิดของตนเองเมื่อแต่ละกลุ่มได้ซื้อการแสดงแล้ว จากนั้นครูให้ทุกกลุ่มศึกษาข้อมูล อาจหาวิดีโอให้ชม ให้เด็กสอบถามจากผู้ปกครอง แนะนำช่วยเหลือในการใช้อินเตอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล เชิญผู้รู้เกี่ยวกับการแสดงมาให้ความรู้กับเด็ก หรือพาเด็กศึกษานอกสถานที่ เป็นการให้เด็กศึกษาหาคำตอบในข้อคำถามที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เด็กนำความรู้ที่ร่วมกันศึกษาค้นคว้ามาจัดระบบ ครูให้ทุกกลุ่มทำการเด็กทำการฝึกซ้อมการแสดง โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม แบ่งหน้าที่กัน ทั้งผู้ทำการแสดง ผู้แนะนำชื่อผู้แสดง ผู้ที่คอยเปิดดนตรี และผู้ที่คอยส่งสัญญาณเริ่มแสดง และจบการแสดงครูต้องชี้แจงว่าทุกคนมีความสำคัญในการแสดงครั้งนี้ เพราะหากขาดคนใดคนหนึ่งไปการแสดงจะไม่สำเร็จ เช่น ขาดผู้เปิดดนตรีก็ไม่มีเสียงดนตรี หรือถ้าขาดผู้ส่งสัญญาณ

ผู้แสดงอาจเริ่มและจบไม่สมบูรณ์ เป็นต้นเพื่อให้เด็กได้ตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบภายในกลุ่ม ให้ทุกคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงของกลุ่มตนเองว่าสวยงาม น่าพึงพอใจหรือไม่ หากพบปัญหาให้พูดคุยและหาทางแก้ไขร่วมกัน

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน เด็กนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบอบองค์ความรู้ และนำเสนอครู โดยครูให้ทุกกลุ่มทำการแสดง โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมเมื่อการแสดงจบครูกล่าวชื่นชมในความตั้งใจและความพยายามของเด็กทุกคน เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง อันจะส่งผลให้เด็กเห็นคุณค่าของผู้อื่นตามมา จากนั้นให้เด็กๆ เลือกการแสดงที่มีความเหมาะสมกับงานวันแม่แห่งชาติมากที่สุดหนึ่งการแสดง โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กบอกเหตุผลประกอบการตัดสินใจด้วย เพื่อให้ทุกคนเข้าใจข้อดีของการแสดงที่เด็กส่วนใหญ่เลือก จะส่งผลให้เด็กชื่นชมในความหลากหลายไม่เกิดความขัดแย้ง แม้จะแตกต่างจากความคิดของตนเอง ส่วนเรื่องอื่น ๆ ถูกเลือกรองลงมา ครูจะนำรูปภาพที่เด็ก ๆ ทำการแสดงไปจัดบอร์ดไว้ให้ชมที่มาในงานชื่นชมผลงานเช่นกัน จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าได้รับความยุติธรรมจากครูและเพื่อน ๆ

จากตัวอย่างพบว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) ในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมที่จะช่วยส่งเสริมสันติภาพในเด็กปฐมวัย จะสอดคล้องกิจกรรมที่ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ชื่นชมในความหลากหลายมีความรู้สึกถึงความยุติธรรม และตระหนักถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นการสอนอีกแบบหนึ่งช่วยให้ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเกิดความสงบสุข เมื่อเกิดปัญหาจะไม่มีความขัดแย้งกัน แม้ความคิดเห็นจะแตกต่างกัน และสิ่งเหล่านั้นคือสันติภาพในเด็กปฐมวัย

บทสรุป

จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่เข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนทำให้ผู้คนในสังคมมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ส่งผลให้บริบทในโรงเรียนและห้องเรียนเป็นแบบพหุวัฒนธรรม ที่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันในความแตกต่าง ได้อย่างสงบ ไม่เกิดความขัดแย้ง หรือการแบ่งแยก ซึ่งผู้เรียนและครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักบทบาท

ของตนเองเพื่อสร้างบรรยากาศของห้องเรียนพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง โดยการใช้หลักการของความเสมอภาค ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน ส่งเสริมความยุติธรรม มีความเป็นประชาธิปไตย และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับนับถือตนเองและผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดสันติภาพ และเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในห้องเรียนหรือสังคมพหุวัฒนธรรมจะต้องปลูกฝังสันติภาพตั้งแต่วัยเด็ก ต้องส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเองชื่นชมในความแตกต่าง ปลูกฝังความรู้สึกยุติธรรม และรับรู้การเชื่อมโยงของตนกับผู้อื่นโดยมุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้เด็กสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ การจัดการประสบการณ์แบบ SUNTYSUK ที่กระบวนการแต่ละขั้นตอนจะเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเน้นให้เด็กแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดสันติภาพได้ และนอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเกิดความสงบสุขเมื่อเกิดปัญหาจะไม่มีความขัดแย้งกัน แม้ว่าความคิดเห็นและมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่สามารถแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์อันจะส่งผลให้เกิดสันติภาพในเด็กปฐมวัย

อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพในเด็กปฐมวัยนั้น มีอีกมากมาย ซึ่งผู้ที่จะนำมาใช้ควรศึกษาทำความเข้าใจให้ดี และคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบท หากผู้สอนเข้าใจและเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมแล้วนั้น ไม่ว่าจะรูปแบบการสอนใดก็จะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด

References

- Munsetthavith, J. (2014). The SANTISUK Experiential Learning Model for Enhancement of Desirable Characteristic of Living together with Peace and Happiness Appropriate for Preschoolers in Three Southern Border Provinces of Thailand. *Journal of Behavioral Science* 19(1) January 2013. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/5016/4387>. [in Thai].
- The Act promotes the development of children and youth (2007). (125)1: 14 Episode 9 January 2008. Retrieved from https://docs.google.com/file/d/0B_ydwwTMCL8xZm1Q00dZZnRnZkk/edit. [in Thai].
- ShuChuen, S. (2012). Multicultural Education in 3 Southern Border Provinces of Thailand ...Alternative or Survival ? *Journal of Humanities and Social Sciences*. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/85749>. [in Thai].
- Office of the Education Council. (2007). *Problem-Based Learning Management*. Agricultural Cooperatives of Thailand. Retrieved from <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/362>. [in Thai].
- Silver, C. H. (2004). Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn? *Educational Psychology Review*. September 2004, 16(3), 235–266. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1023%2FB%3AEDPR.0000034022.16470.f3>.
- Alfonso, S. M. (2014). *Peace Education in Early Childhood Education*. University of Toledo. Retrieved from www.infactispax.org/volume8dot2/Alfonso.pdf.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2001). *Learning the Way of Peace A Teachers' Guide to Peace Education*. Retrieved from unesdoc.unesco.org/images/0012/001252/125228eo.pdf.